

Nationell utgångspunkt

Det polska perspektivet

Första världskrigets utbrott var ett resultat av växande konflikter som eskalerat främst i Europa i slutet av 1800-talet. Aspekter såsom den gradvis ökande geografiska utbredningen av konflikten (icke-europeiska länders deltagande i kriget, krigets längd, storleken på krigsskadorna samt det dittills största antalet offer i ett krig) gjorde kriget till en ojämförbar händelse i mänsklighetens historia. Första världskrigets resultat förändrade samhällenas skepnad inte bara i de länder som deltog i konflikten, och orsakade stora förändringar i filosofiska, moraliska, ekonomiska och politiska frågor. Det är viktigt att förstå första världskrigets konsekvenser, både vad gäller geopolitiska och återverkningar och betydelse för hur människor tänkte och vilka attityder de skulle komma att ha i efterkrigssamhällena eftersom de var nödvändiga förutsättningar för att förstå ursprunget och orsakerna till nästa globala konflikt som skulle bryta ut 1939.

Polen hörde till gruppen av europeiska länder 1914 som inte var självständiga och suveräna stater. Den här gruppen av länder fick eller återfick sin suveränitet endast som ett resultat av första världskriget, framförallt genom fredsfördraget som skrevs efter det. Vid slutet av 1700-talet hade gre grannländer – Ryssland, Österrike och Preussen – dragit fördelar av Polens politiska, ekonomiska och sociala svagheter. De tre länderna kom till en överenskommelse att de skulle dela det polska territoriet dem emellan: de tog över det med våld och förenade (eller annekterade) det till sina egna länder och under det följande århundrandet slog de tillsammans ned polska revolter för nationellt självbestämmande. Delningen av Polen mellan de tre invaderande länderna betydde att Polen vid första världskrigets utbrott befann sig på båda sidorna i konflikten. Vid fronten slogs polska soldater i tre utländska arméer: den preussiska, den österrike-ungerska och den ryska. Detta faktum gjorde att Polen fick en särskild upplevelse av händelserna mellan 1914 och 1918 och detta har kommit att påverka hur första världskriget skildras i polska böcker och läroböcker.

Från ett polskt perspektiv var första världskriget först och främst den efterlängtrade konflikten mellan hennes ockupanter: Ryssland, Österrike och Preussen. Dessa länder som i över hundra år samarbetat för att utradera polsk kultur, språk och nationell identitet. 1914 för första gången sedan ockupanterna skrivit under delningsavdraget, hamnade de i krig med varandra. För polackerna var det här ett unikt tillfälle att uppnå politisk frihet och kanske till och med den territoriella självständighet hos den gamla polska staten, under förutsättning att hon stödde den rätta (=vinnande) sidan i kriget. Därför var entusiasmen från polackerna stor oavsett vilken nationalitet de företrädde i kriget vid krigsutbrottet 1914. Den här entusiasmen kom dock att blandas med rädsla och sorg på grund av det faktum att

medlemmar av samma nationalitet, och ibland även familj, skulle kunna komma att slåss mot varandra i utländska arméer som var på motsatta sidor på slagfältet.

Utgången av första världskriget var mycket fördelaktig för Polen. Två av Polens ockupanter – Österrike-Ungern och det Tyska riket var bland förlorarna. 1918 var den tredje invaderande nationen (Ryssland) trots att de deltagit på den vinnande sidan i kriget, lamslagen av politiskt kaos på grund av den bolsjevikiska revolutionen. I de tidigare allierades ögon, Storbritannien och Frankrike, uppfattades den bolsjevikiska regeringen mer som ett potentiellt hot snarare än en allierad vars intressen borde tillgodoses under fredsförhandlingarna. Tack vare sådana tillfälligheter och en stark militär och politisk ansträngning av det polska samhället under kriget var det möjligt att återskapa en självständig polsk stat 1918.

Det här betyder inte att polska läroböcker i historia och historiska publikationer helt ignorerar den internationella aspekten i första världskriget. Tvärtemot så ges de sammantagna processerna på den internationella arenan som ledde till eskalationen av konflikten stort utrymme och analyseras ingående. På lektioner behandlas även bildandet av trippelententen och trippelalliansen samt den sekvens av händelser som var orsakade de politiska spänningarna i de internationella relationerna i Europa under flertal år innan mordet i Sarajevo. När krigets förlopp och konsekvenser skildras flyttas dock fokus till polackerna bedrifter och kamp för självständighet. Endast de viktigaste händelserna ur ett polskt perspektiv tas upp i ett bredare sammanhang där den internationella krigföringen och de politiska händelser som påverkade världen stort diskuteras.

The result of the First World War was extremely favourable to Poland. Two Poland's occupants – i.e. Austria-Hungary and the German Empire were among the defeated countries. In 1918, the third of the invaders – Russia, despite participation during the war in the winning camp of The Entente Powers, was in political chaos due to the Bolshevik Revolution. In the eyes of the previous allies, especially Britain and France, the Bolshevik government was perceived more as a potential threat, rather than a partner whose interests should be taken into account during the peace treaties. Thanks to such a coincidence of circumstances supported by great military and political effort of the Polish society during the war, it was possible to rebuild an independent Polish state in 1918.

This does not mean that the Polish history textbooks and historical publications ignore completely the international aspect of the subject of the Great War. On the contrary, the juncture of the processes taking place in the international arena that led to the escalation of the conflict is recognized and widely analyzed. Also during classes, the formation of the Triple Entente and the Triple Alliance is discussed including the sequence of events which was a source of political tension in international relations in Europe over several years preceding the assassination in Sarajevo. However, in the context of the course of the war and its consequences, the focus moves to the events that took place mainly in Germany, Austria-Hungary and Russia. A special attention is paid to the efforts of the Poles on their way to independence. Only the most important events from the Poland's perspective are situated in the broad context of the international warfare and the political actions in which (apart from the Poland's occupants) a large part of the world participated.

Det polska materialet

Den diskuterade texten kommer från den populärhistoriska tidskriften *Århundraden talar* som riktar främst mot en yngre läsarkrets. Artikeln av [Piotr Szlanty "Krigshyllningar: europeiska samhällen inför första världskrigets utbrott"](#) fokuserar på de sociala reaktioner angående händelserna som utspelade sig sommaren 1914 och som ledde till utbrottet på den internationella konflikten.

Uppgifter

- 1 **Läs artikeln ["Krigshyllningar: europeiska samhällen inför första världskrigets utbrott"](#) från tidskriften *Århundraden talar*. Vad handlar artikeln om? Försök att med dina egna ord beskriva titelns mening.**
- 2 **Gör en lista på de internationella händelser som nämns i artikeln som föregick första världskrigets utbrott. Vilka av dessa var de direkta orsakerna till krigsutbrottet 1914?**
- 3 **Hur föreställde sig människor vid tiden krigsförloppet innan krigsutbrottet 1914?**
 - a. Diskutera följande fråga i grupp eller helklass: vad grundade de samtida människorna sina uppfattningar om krigsförloppet på?
- 4 **Vilka var de värden som kriget skulle ge de europeiska samhällena enligt intellektuella, filosofer och politiker vid tiden?**
- 5 **Vilka sociala grupper visade störst entusiasm för kriget? Vilka sociala grupper var skeptiska mot ett krigsutbrott? Diskutera i grupper varför grupperna hade olika åsikter.**
- 6 **Genom att ta informationen från artikeln i beaktande, analysera attityden i det ockuperade polska samhället mot kriget. Diskutera med dina klasskamrater vilka möjliga anledningar det kan ha funnits till attityden.**
 - a. Vilken sida stödde polackerna i den europeiska konflikten?
 - b. Hur och varför kom krigsutbrottet att förändra den polska attityden mot de ockuperade länderna?
- 7 **Vad ledde till kollapsen av den optimistiska och patriotiska atmosfären i de europeiska samhällena under månaderna efter krigets utbrott?**

- 8 **Diskutera i grupp eller helklass era åsikter arvet till och funktionaliteten av de europeiska samhällenas attityder innan första världskrigets utbrott. Vilka är konsekvenserna som fortfarande idag associeras med kriget?**